RÄDDNINGSTJÄNSTEN MJÖLBY

Olycksutredning
Brand i byggnad, Villabrand
Boxholm

Handläggare: Björn Berg

DOKUMENTINFORMATION

Ärende:	Olycksutredning brand i byggnad
Handläggare:	023, Björn Berg
Kvalitetsgranskare:	JF, Jan-Erik Forsén
Mjölby Räddningstjänst diarienummer:	G2022.026732

Händelse:

Torsdag den 10-03-2022 klockan: 18:29 förlarm 242-5000 Mjölby.
Brand i byggnad, tvåplansvilla, landsbygd.
Koordinater SWEREF99:

Vid räddningstjänstens ankomst är taket genombrunnet, den boende har utrymt och det är ej fråga om livräddning. Rökdykning/invändig släckning bedömdes inte genomförbart med hänsyn till brandbelastning och rasrisk kontra potentiellt värde att rädda. Spridningsrisken bedömdes initialt som liten, men cirka 30 minuter in i insatsen tilltar ett väldigt gnistregn som riskerar att antända kringliggande ladugård. Fokus blir att rädda ladan och avgränsa branden till bostadshuset och låta det brinna ned under kontrollerade former. Vilket man lyckas med.

Version	Datum	Utgåva	Handläggare	Kvalitetsgranskare
2	2022-10-16	Olycksutredning	023	JF

Bilagor

1. Händelserapport räddningstjänsten Mjölby G2022.026732
2. SOS Alarm Ärendekopia-Räddning 14.5499250.2

Inledning

Anledning till utredningen

Olycksutredningen är utförd enligt Lagen om skydd mot olyckor (2003:778). Händelsen faller under räddningstjänstens fastställda kriterier för utökad olycksutredning, eftersom den resulterade i omfattande brand i byggnad och egendomsskador av större värde. Denna rapport kommer att redovisa hur räddningstjänstens arbete på olycksplatsen utfördes. Rapporten presenterar även förslag på hur de negativa konsekvenserna kan mildras om en liknande händelse inträffar igen.

Olycksutredningen syftar inte till att ligga som underlag i rättsliga sammanhang mellan externa parter eller avgörande om ansvarsförhållanden.

En kopia av olycksutredningen kommer att skickas till de aktörer som Räddningstjänsten i Mjölby anser ha gagn för den i sin verksamhet.

Metod

Insamlandet av uppgifter rörande olyckan har skett genom:

- Granskning av dokumentation rörande olyckan, se bilagor.
- Granskning av fotodokumentation som gjorts av räddningsledare på plats.
- Samtal med insatspersonal som var på plats.

Objektet

Tvåplansvilla i trä med murad skorsten, exakt byggnadsår okänt för räddningstjänsten, enligt inringaren tillika boende är det 1930-tal eller tidigare. Intill bostadshuset ligger en större ladugård, flertalet mindre lador och bodar. Dessa blev huvudfokus att skydda från brandspridning under räddningsarbetet då branden var fullt utvecklad redan vid första enhets ankomst på plats. I övrigt ligger villan fritt och öppet med ängsmark runtom.

Platsen

Branden ägde rum på adressen [redacted] strax öster om Väderstad, [redacted] tillhörande Boxholms kommun. Objektet ligger cirka 400 meter söder om E4:an.
GPS-positionering stämde bra. Dock var grusvägarna sista hundra meterna i sämre skick vilket skapade svårigheter med framkomst för både Mjölbys höjdenhet 242-5030 som körde fast då vägkanten brast, samt likaså för Boxholms vattenenhet 242-5640.

Figur 1: Kartillustration. [redacted] i röd kvadrat. Beläget mellan Väderstad och Mjölby.
källa: kartor.eniro.se

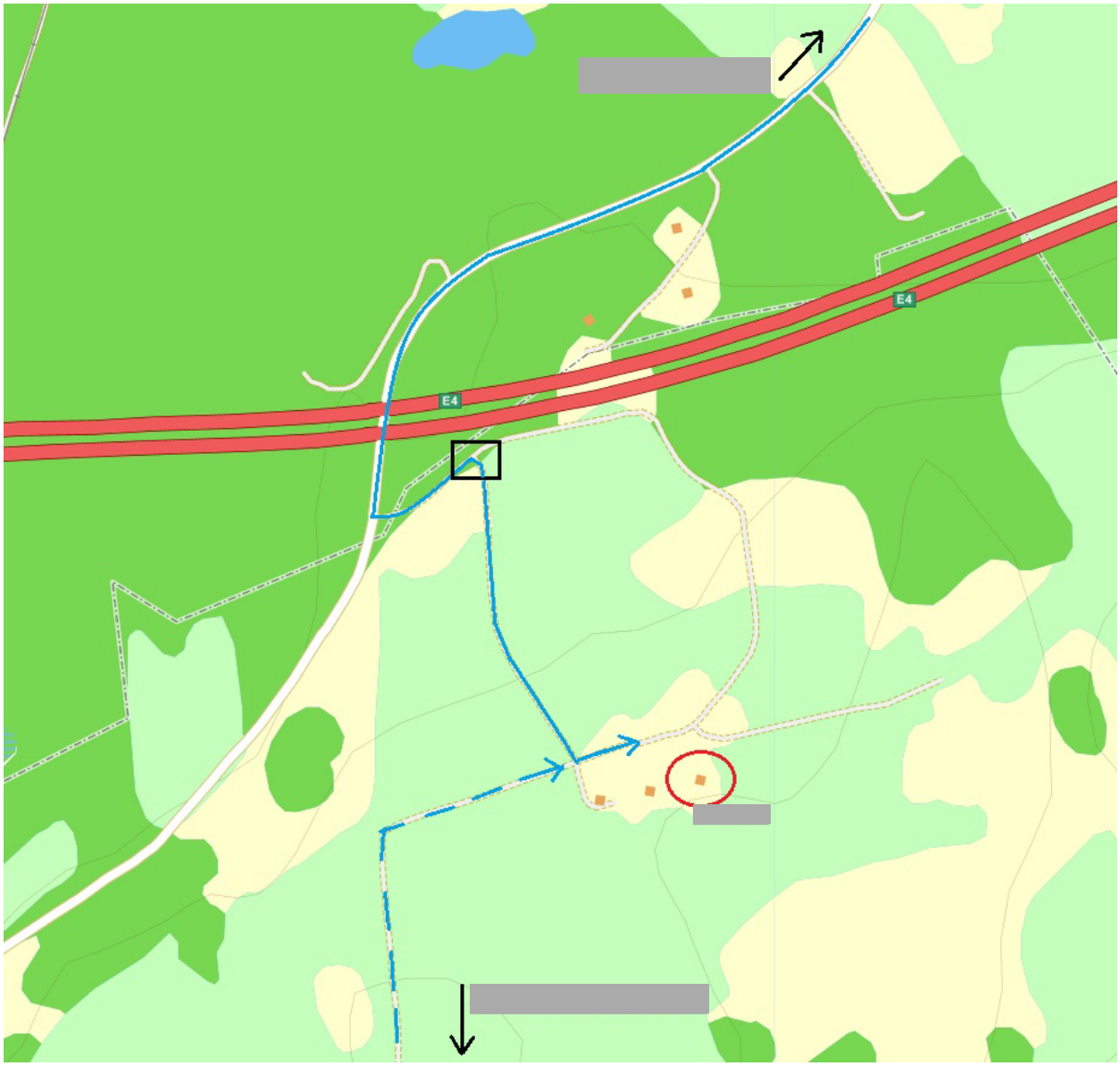

Figur 2: Kartillustration. Röd cirkel visar objektet. Blå heldragen linje visar färdväg enheter ur station Mjölby 5000. Svart kvadrat position där höjdenhet 242-5030 körde fast. Blå streckad linje visar färdväg enheter ur station Boxholm 5600.
källa: kartor.eniro.se

Förlopp

Orsak till branden

Skicket på den murade skorstenen är okänt. Gällande skorstenen står det i bilaga 1 endast att adressaten inte hade tillstånd från kommun att genomföra egensotning. Senaste kontroll/sotning okänt. Det är troligen tjära/sotbeläggningar i skorsten som tar eld. Värme- och tryckökningen kan då göra att skorstenen spricker och värmer upp kringliggande konstruktion.

Branden bedöms ha startat på vinden av tvåplansvillan. Den boende vet inte om det fanns brandvarnare där.

Upptäckt samt personers agerande

Enligt bilaga 1 i samtalet med SOS har inringaren och boende på adressen uppgett att denne hörde en smäll, och går därför ut och observerar då öppen låga från taket invid skorstenen. Larmar då 112. Förbipasserande på E4:an larmar också 112 något senare när branden syns även från håll. Personen försöker inte släcka branden.

Räddningstjänstens agerande

Station 242-5000 Mjölby mottog förlarm om olyckan klockan 18:29. En minut senare anknöts station 242-5600 Boxholm. Insatsledare i Mjölby valde att splitta styrkan för att få med både egen vattenenhet och höjdenhet. Insatsledaren tolkade det som på utlarmningen att det inte rörde sig om en större brand utan en soteld som spridit sig i form av glödbrand i bjälklaget vid skorstenen. Ledningsenhet 242-5080 och räddningsenhet 242-5020 kvitterar och framrycker klockan 18:31.

Höjdenhet 242-5030 kvitterar och framrycker klockan 18:33 enligt loggen. Anledning till fördröjning ej känd/bekräftad av personal i tjänst. Station 242-5300 Skänninge mottog också förlarmet men fick motbud strax efter.

Enheter från 5600 Boxholm kvitterar och framrycker klockan 18:35. Klockan 18:52 utgår förstärkningslarm till station 242-8000 Ödeshög, med syfte att vid eventuellt behov stå redo på halvhalt i Väderstad dragbara för andra ärenden i Mjölby kommun.

Ledningsenhet 242-5080 var första enhet på plats klockan 18:42, följt av räddningsenhet 242-5020 klockan 18:45. Räddningsenhet 242-5610 anländer klockan 18:54. Insatsledaren konstaterar vid framkomst att taket är genombrunnet, hela vinden och övervåningen omfattas av branden, men bedömer spridningsrisken som låg. Han tar beslut att inte genomföra släckningsförsök av bostadshuset utan endast begränsa och låta objektet brinna ned under kontrollerade former och spara på vattnet. Detta med hänsyn till miljövärde samt ha efterbevakning på objektet. Den boende, är sedan samtalet till SOS utrymd.

Figur 3: Skärmdump från insatsledare 242-5080 hjälmkamera, några minuter efter ankomst.

Vattenenhet 242-5040 anländer enligt statusuppdatering i loggen klockan 19:00. Vattenenhet 242-5640 Boxholm samt höjdenhet 242-5030 saknar statusrapportering framkomst, troligtvis p.g.a. fastkörningar/bärgningsarbete. Sista sträckan in till adressen var undermålig och vid trevägskorsningen markerad med svart ruta i figur 2 vek sig vägkanten. Fordonet färdades inte i någon högre hastighet och det resulterade i en fastkörning och avslaget stänkskydd/framskärm. Brandmannen tog sig till fots till ledningsenhet 242-5080 för att rapportera det inträffade och fortsätta arbetet.

Exakt position för fastkörningen av 242-5640 okänd. Där tog man hjälp av bärgningsresurs i form av traktor.[1]

På grund av att vattenenhet ur 5600 kört fast lokaliserade istället räddningsenhet 5610 en damm/vattendepå cirka 30 meter ifrån deras uppställningsplats att nyttja vid behov. Som omfall hade man annars tänkt brandpostnätet i Väderstad eller Hogstad.

Figur 4: Skärmdump från insatsledare 242-5080 hjälmkamera, cirka 10 minuter efter ankomst.

[1] Mer om metodvalet under punkterna resultat samt åtgärdsförslag.

Efter att frågan/förslaget lyfts i samband med samtal med den boende undersöker insatsledare 242-5080 visuellt miljön på nedervåningen genom fönsterrutorna. Detta i syfte att utröna möjligheten genomföra snabbare/kort rökdykarinsats och rädda något av ekonomiskt eller sentimentalt värde. Han gläntar även på dörren försiktigt. Han bedömer att brandbelastningen är för hög på ovanvåningen och litar inte på bärigheten i mellanbjälklaget. Han kan därmed inte motivera nyttan med hänsyn till risktagandet för sin egen personal, och beslutar att inte genomföra någon sådan insats utan fortsätta med utgångsmålet att begränsa branden till startobjekt.

Personal ur 242-5020 lokaliserade en oljetank belägen i nära anslutning till bostadshuset men efter att ha undersökt den närmare fann man att den var tömd och utgjorde ingen sekundärfara.
Man kan i filmerna från insatsledares hjälmkamera (figur 1) observera brandmän ur 242-5600 som till och från ”sprutar vatten” på det övertända bostadshuset. [2]
I filmmaterialet ser man hur 242-5080 begär ut bärgningsresurs till 242-5030 klockan 19:11. Man ser också samverkan med polis, RC Lambohov gällande kontakt av restvärdesledare. Inspelat finns också samtal med den boende på fastigheten för sammankoppling med [redacted] skadejour med mera. Man kan också se hur personal ur räddningsstyrkan med jämna mellanrum kommer fram för personsamverkan och lägesuppdatering kring enskilda punkter. Enheter ur Ödeshög räddningsenhet 242-8010 samt vattenenhet 242-8040 kvitterar förstärkningslarmet klockan 19:01 och är framme på halvhalt i Väderstad klockan 19:28.

Allt verkar så långt fortlöpa enligt plan i insatsen, men ungefär 30 minuter efter ankomst kan man se hur insatsledaren börjar allt mer och mer blicka uppåt och fokusera på det tilltagande gnistregnet som nu är kraftigt och faller över den större ladan med tillbyggnader rakt norr om bostadshuset. (Se bilden nedan). Gnistregnet syns dessvärre inte så bra/ser inte så allvarligt ut när man tittar på videodokumentationen p.g.a. mörker och upplösningen. Man ser endast de större flagorna slår ned på taket och marken framför ladan och blir kvar en stund efteråt. Men efter samtal med insatsledare på plats förstår man att det var väldigt kraftigt.

[2] Mer om detta under punkten resultat.

Figur 5: Satellitkarta/illustration där röd rektangel visar brandutsatta bostadshuset, grön L-formad rektangel visar ladugården merparten av gnistregnet föll över.
Källa: kartor.eniro.se

Insatsledare 242-5080 tar då nytt beslut och avser bilda sektorer av personalen på plats. Styrkan från Mjölby bevakar objektet/bostadshuset och närmst liggande byggnader. Styrkan från Boxholm får ansvaret att skydda ladugården. Man lägger ut nytt slangsystem och vattenbegjuter periodvis taket på ladugården och drar även fram slang och genomför invändig släckning av de glödkol som faller emellan takpannor. Ladugården är ett tomt djurstall sånär som på den konstgödsel som finns i anslutning till och i lokalen. En lantbrukare bistår med sin traktor för att frakta bort konstgödseln.

Figur 6: Ytterligare inzoomad satellitkarta med inbördes ungefärliga avstånd till de olika byggnadskropparna från brandutsatta bostadshuset (röd kvadrat) och ladugårdens storlek inritat. Grön cirkel visar branddammen/gödselbrunn 242-5610 hade som omfall att ta vatten ifrån.
Källa: kartor.eniro.se

Insatsen fortlöper under kontroll och klockan 20:59 trappade man ned insatsen i mantal, räddningsenhet 242-5610 ställdes på station 5000 Mjölby för beredskap vid andra larm samt återställning och påfyllnad av materiell. När de anlände kunde 242-8010 samt 242-8040 bryta sin passning i Väderstad och återgå Ödeshög. Räddningsenhet 242-5020 samt ledningsenhet 242-5080 åter Mjölby station och tryckte sig uppdrag disponibel klockan 22:19 respektive 22:09. Vattenenhet 242-5040 kvarstannade på plats och skärsläckarenhet Skänninge 242-5310 tillkallades med ytterligare två man för efterbevakning intill 06:00 enligt överenskommelse med försäkringsbolag. Räddningsinsats avslutades enligt loggen klockan 23:59.[3]

[3] I händelserapporten finns antecknat: ”Räddningsinsats avslutas. Villan brunnit ned, ingen spridningsrisk föreligger”.

Resultat

Det har inte omnämnts i några handlingar eller utsagor om brandvarnare funnits/fungerade i huset.

I räddningstjänstens uppdrag är parametrarna att rädda liv, egendom och miljö det viktigaste. I detta fall har den boende, som väl är, redan utrymt. Insatsledaren bedömde att branden var för långt gången och utvändiga- samt invändiga släckförsök i syfte att rädda bostadshuset inte skulle lyckas – och ha föga skillnad i slutändan. Totalskadat eller nedbrunnet likväl. Att leta efter- och rädda materiellt värde inte kunde motiveras med hänsyn till risktagningsnivån. Det skulle innebära stor fara för rökdykarna vid så hög brandbelastning samt rasrisk. Att rädda ladugården och miljövärde blir således det man på ett säkert sätt kan genomföra. Insatsledaren har i detta fall agerat helt utifrån gällande styrningar och sitt uppdrag. Räddningstjänstens beslut påverkar en eventuell brandorsaksutredning negativt men i detta fall får man en bra indikation till orsak på den boendes vittnesmål och startpunkt på branden.

Gällande tyngre fordon och vägar av sämre framkomlighet: Det löper en ”ringväg” genom och runt hela gården (se figur 2). Men man hade samtidigt varit styrd till samma infartsvägar man använde sig av nu. Det som skedde kan hända vem som helst i utryckande tjänst vid sådana förutsättningar. Brandmannen som framförde höjdfordonet 242-5030 fick in ett av förstärkningslarmen när han närmade sig platsen och det la sig ovanpå GPS-navigeringen för ursprungslarmet. Han navigerade ändå rätt sista biten och hade väl avvägd hastighet men kom något för långt åt kanten i sista svängen mot objektet och vägkanten vek sig. Ett defensivt körsätt och väl anpassad hastighet blir allt viktigare med vägar av sämre skick och bredd. Vattenenhet 242-5640 körde fast en ytterligare gång utöver den initiala p.g.a. fordonets vikt/stora tankvolym och undermålig markbeskaffenhet. Att hålla sig på hårdgjord yta och i största möjliga mån ej köra på gräsbeklädda ytor är viktigt med räddningsfordon då deras ”terränggående” egenskaper är nästintill obefintliga.

Det som dock skedde som måste tas upp och belysas är den ”spontanbärgning” som genomfördes på 242-5640 med hjälp av en lantbrukare med traktor. Enligt samtal med annan styrkeledare med god kännedom om fordonsparken på station 5600 föreligger risk att dra sönder exempelvis hjulaxeln om man bogserar med annat än just stel dragstång i avsedd fästpunkt. Efter samtal med en utav brandmännen på plats var dock fastkörning av mildare grad på blöt gräsyta och det räckte i stort sett att hjälpdra med bogser-stropp medan föraren i 242-5640 själv körde loss fordonet. Men det är värt att känna till.

Den enda större missen som skedde var att varken station 5000 eller 5600 fick med sig motorspruta till sin vattenenhet, vilket är standard vid larm om brand utanför tätbebyggt område. Nu hade man tur i oturen att detta inte behövdes och att en brand-damm/gödselbrunn fanns inom nära avstånd. Därtill finns brandpostnät för skytteltrafik i [redacted] Men: vi ska inte förlita oss på gynnsamma förutsättningar och motorspruta ska tas med, enligt plan.

Gällande fotnot 2: Mindre viktigt i sammanhanget - bara en observation. Att personal från 242-5600 tidvis står och sprutar vatten på en fullt utvecklad villabrand med fri tillgång på syre och bränsle gör varken till eller från. Samtidigt har insatsledare gett order att spara på vattnet, p.g.a. brist av motorsprutor. Förslagsvis kunde man istället sporadiskt duscha av och kyla ned den mindre byggnad de har i ryggen som endast ligger 8-9 meter ifrån gaveln på huset.

Åtgärdsförslag

- Enligt Mjölby- och Boxholms räddningstjänst rutiner ska vattenenheter medföra motorspruta utanför tätort då den kan vara av stor betydelse för vattenförsörjning, detta gjordes inte.

- Utöver sin räddningstjänstuppgift kan räddningstjänstpersonal, då de ändå finns på platsen, (utöver att bevaka brandspridning), understödja med ett områdessök efter sekundära faror. I det här fallet understödja med att flytta potentiellt brandunderstödjande material såsom konstgödsel. Vid liknande tidigare händelser har man bistått med restvärdesräddning i form av att bogsera undan bilar och fordon som kan räddas.

- Fastkörningarna vid olyckstillfället var av ringa grad, kunde ha hänt vem som helst och var inte ett resultat av vårdslös körning eller liknande. Snarare undermålig vägbeskaffenhet. Station Mjölby 5000 har ett framtaget utbildningspaket för blåljuskörning där exempelvis halkkörning på bana ingår, dock med ett intervall om 4-5år mellan tillfällena. Nästa steg är att implementera utbildningspaketet med förhållningssätt och övningar på deltidsstationerna.

  Duglighet i framföring av tyngre fordon är färskvara och till stor del kännedom om fordonens individuella begränsningar. Målet är att alla i vår organisation som framför tyngre fordon (det vill säga samtliga i operativ tjänst exklusive vikarier) ska ha en väl anpassad och defensiv körning med så lite stresspåslag som möjligt i sitt framförande av utryckningsfordon. Stresspåslaget vid larm påverkas direkt av faktorer såsom eventuellt lågt förtroende för sin körförmåga/osäkerhet. Men även av adresskännedom, graden av skyndsamhet/allvarligheten på händelsen med mera.

  Under samma punkt kan återigen nämnas att man bör överväga behovet av skyndsamhet vid ”spontanbärgning”, det vill säga bärgning vi eller annan inofficiell part utför under larm för att kunna fortsätta nyttja fordonet. Ska vi göra det bör fast dragstång nyttjas, enligt tidigare utsago. Har man god förmåga och kunskap i ämnet är riskerna att dra sönder något såklart mycket mindre. Men vi har längre tillbaka haft ett sådant missöde där man drog av en fästanordning och/eller ett schackel. Vill det sig riktigt illa och fordonet sitter ännu värre kan hjulaxlar och större komponenter ta skada. Nu stod 242-5640 i stort sett på en plan gräsyta men kom inte loss. Risken var låg till obefintlig att något sådant skulle ske.

- Angående försök till restvärdesräddning: beslutet insatsledaren tar är rätt och riktigt anser jag, inget jag kritiserar på något sätt. Allt räddningsarbete sker sekundoperativt ute på olycksplats och förutsättningar förändras löpande under insatsens gång. Man tar beslut med den information man har tillgängligt för stunden.

  Att rökdyka i syfte att rädda värde är inte något vi i dagsläget har god/hög förmåga till anser jag. Det är skillnad att gå in med syfte livräddning, vilket är det vi primärt övar på. Vi har då bra hjälpmedel i form av värmekamera exempelvis. Att restvärdesrädda genom rökdykning genomförs i min mening bäst om man kan samverka med den boende. Man kommer inte hinna lämpa ut allt av ekonomiskt värde från undervåningen som i detta fall. Det finns i min mening heller ingen direkt poäng med att rädda exempelvis en nyligen inköpt storbilds-platt-tv, eller vitvaror för den delen. Dessa är förvisso dyra att ersätta för försäkringsbolag, men det är artiklar som massproduceras, försäkringsbolag har tariffer att värdera dessa efter, och de är fullt möjliga att ersätta då sådana artiklar inte inbringar affektionsvärde.

Det vi borde inrikta oss på i samverkan med den boende är saker av stort sentimentalt värde eller objekt som inte går att ersätta längre. Exempelvis en brudkista som gått i arv i generationer eller hantverk som inte massproduceras eller går att återinförskaffa. Alternativt bokföring/dokumentation i pappers- eller digitalt format som heller ej finns lagrad någon annanstans.

Detta underlättas sannolikt om man kan samverka med den boende först, avseende utseende och plats på objekten. Sedan bör detta ske skyndsamt, med risktagningsnivån för rökdykarna i första åtanke, med en tydligt uttalad order. *Dessa två saker, "x" och "y" inget mer. De finns på dessa platser, ser ut såhär. Ni når dem snabbast genom att ta er denna väg. Lägg maximalt såhär många minuter på detta eller tills ni själva bedömer att det säkerhetsmässigt går att genomföra. Rökdykarledaren kommer omedelbart avbryta insatsen och ge order om återtåg om förutsättningarna ändras, utifrån sett.* Då bör man ha en chans att försöka sig på en sådan insats där objekten man letar efter finns i det brandutsatta huset. Om man förutsätter att idén/förslaget kommer i tid. Är objekten man vill rädda i ett angränsande utrymme eller lokal som ej är brandutsatt kan den boende med fördel följa med rökdykarna iklädd flykthuva exempelvis.

Men med säkerheten för rökdykarna i första åtanke och med hänsyn till brandförloppet valde insatsledaren med rätta att avstå från restvärdesräddning denna gång, även att tanken fanns där.

Sändlista

Följande aktörer sändes en kopia av olycksutredningen.

- MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap)
- RC Lambohov

Mjölby, 2022-10-16

Handläggare: Björn Berg, Brandman

Räddningstjänsten Mjölby